

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1885. Första Kammaren. N:o 43.

Fredagen den 15 Maj, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Anmälades och bordlades Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 11, angående beräkning af vissa bevilningar för år 1886.

Fortsattes föredragningen af Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 7, angående vilkoren för försäljning af bränvin.

*Förslag till
förrådning
angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin m. m.
(Forts.)*

§ 13.

Mom. 2 och 3.

Godkändes.

§ 14.

Godkändes.

§ 15.

Herr Bennich: Af samma anledning, som jag anförde vid § 9, och i öfverensstämmelse med det beslut, som af Andra Kammaren är fattadt om återremitterande af § 15 för att åvägabringa rättelse af ett förment fel, hemställer jag, att också Första Kammaren måtte till Utskottet återremittera § 15.

Öfverläggningen angående förevarande paragraf ansågs härmed slutad, och paragrafen återförvisades till Utskottet.

§§ 16 och 17.

Godkändes.

Första Kammarans Prot. N:o 43.

Förslag till
förordning
angående
vilkoren för
försäljning af
brännvin m. m.

§ 18.

Herr Bennich: Af samma skäl, som jag nyss anförde vid § 15, hemställer jag också, att denna 18 § måtte till Utskottet återremitteras.

(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning blef förevarande paragraf återförvisad till Utskottet.

§§ 19—21.

Godkändes.

§ 22.

Mom. 1.

Herr Wærn, Carl Fredrik: Emot Utskottets förslag i denna del har jag afgifvit en reservation, som hufvudsakligen afser att få för städerna förbehållna de inkomster, som Kongl. Maj:t velat gifva dem.

Det har under tidernas lopp visat sig, dels att städernas inkomster ökats och dels att brännvinsförsäljningen allt mer och mer koncentrerar sig i städerna, så att det är mycket rimligt att medgifva en annan fördelning än den nuvarande, på det att äfven landsorten deraf kommer något i åtnjutande. Men att gå längre än Kongl. Maj:t i detta fall gått, anser jag vara mycket obehörigt, och Utskottets förslag hvilat på aldeles origtiga grunder.

Hvad först och främst det angår, att man skulle taga mera från städerna än Kongl. Maj:t föreslagit, ber jag att få fästa uppmärksamheten på att i städerna superiets följder icke blott föranleda ökade polisutgifter och åtskilliga sundhetsåtgärder, med mera, som är en följd af superiet, utan äfven derpå att städerna hafva ovilkorligen vida större behof för de ändamål, hvartill brännvinsförsäljningsmedlen blifvit anslagna, än hvad landsorten har.

Jag har tagit mig friheten att på synlig plats i Kammaren uppsätta en tabell som aldeles specielt utvisar detta förhållande. De utgifter, till hvilka landstingens medel och kommunernas medel utgå i detta fall, äro fattigvård, skolväsen och helsovård; och om man undersöker huru förhållandena verkligen äro, skall man finna att det ju är tydligt, att städernas fattigvård skall blifva högeligen fördyrad deraf att superiet der florerar och deraf att mycken sysslolöshet och dagdrifveri der leder till förfall och fördorf, under det att landsorten icke i samma grad lider af dessa förhållanden. På samma sätt är det ju aldeles nödvändigt att i städerna helsovården skall blifva ofantligt mycket dyrare än hvad fallet är på landsbygden; och i afseende å folkskolorna är det också klart att i städerna en vida större tillsyn öfver dem måste utfövas än på landet.

Jag skall icke uppehålla Kammaren länge härmed; men det synes af siffrorna, att, under det i landtkommunerna fattigvården endast uppgår till 1 krona 42 öre å hvarje person af befolkningen,

den i städer, som deltaga i landsting, uppgår till från 3 kronor till 4 kronor 55 öre och i städer, som ej deltaga i landsting, ända till öfver 5 kronor — att för helsovården å landsbygden kostnaden belöper sig till 12 öre per individ, under det att i städerna denna afgift uppgår, såsom t. ex. i Stockholm, ända till 2 kronor 84 öre; och för folkundervisningen, der jemförelsevis landsorten kan åstadkomma det största resultatet, är dock kommunernas tillskott endast 1 krona 20 öre och landstingens 90 öre eller tillsammans 2 kronor 10 öre, då det deremot i städerna uppgår ända till 3 kronor, 4 kronor, ja, ända till 4 kronor 43 öre.

Förslag till förordning angående villkoren för försäljning af brännvin m. m.
(Forts.)

Det är, såsom jag sagt, icke blott så att städerna hafva större tillgångar utan det är för dem äfven ett vida större tvång att använda större belopp för dessa behof.

Detta nu i afseende å behofven och skyldigheten att tillgodose desamma. Men jag ber Kammaren också litet taga i betraktande de principer, från hvilka man här utgår, i det att Utskottet har ett modifieradt förslag af det, som en enskild motionär, Herr Sven Nilsson, har inom Andra Kammaren väckt, och hvilket utgick derpå att $\frac{3}{10}$ af nettovinsten skulle städerna få behålla, men allt det öfriga delas så, att samtliga landsting och de städer, som ej i landsting deltaga, deraf skulle erhålla $\frac{3}{10}$, hushållningssällskapen och Stockholms stad, i proportion till folkmängden $\frac{2}{10}$, samt slutligen samtliga städer och kommuner på landet återstående $\frac{5}{10}$ i förhållande efter folkmängden.

Utskottet tyckes hafva tagit detta till grund, men modifierat det med den civila administrationen såsom modell och sagt, att, som alla öfriga städer tillhöra något län, men Stockholms stad icke tillhör något län, det först och främst är gifvet att Stockholm skall behålla den fjerdedelen, som för de andra städerna insätts i landtränteriet, och sedan skola $\frac{3}{10}$ tillfalla hushållningssällskapen och $\frac{2}{10}$ samtliga länets landtkommuner; men mig förefaller det alldeles tydligt, att så snart man skilt medlen från städerna och insatt dem i landtränteriet eller statskontoret till gemensam fördelning, så finnas väl endast de grunder, som gälla för fördelningen landsorterna emellan, som kunna vara giltiga. Att sedan återbära vare sig det ena eller andra till städerna kan ju icke leda till annat än tokerier.

Jag tror, att man af det bihang, som finnes tryckt jemte min reservation, skall kunna finna huru underligt och, jag må väl säga, tokigt det skulle blifva på det sättet.

När medlen nu en gång skola gå till landsorterna, så är väl Stockholms stad och de städer, som deltaga i och de som icke deltaga i landsting, lika intresserade i att de blifva väl fördelade, och för sin egen del äro de ju lika litet intresserade, huru de blifva fördelade; ingen har mer än den andra intresse af huru medlen fördelas landtkommunerna emellan. Och hvad hushållningssällskapen angår, kan man visserligen säga, att de städer, som väl icke deltaga i landsting, men i hushållningssällskapen i de län, hvilka de tillhöra, hafva intresse i att just dessa hushållningssällskapen få en större andel i brännvinsmedlen, men längre kan man dock icke komma. Så

*Förslag till
förordning
angående
vilkoren för
försäljning af
brännvin m. m.
(Forts.)*

snart medlen gå till Statskontoret för att derifrån fördelas bland hushållningssällskapen är väl hufvudstaden och alla andra städer i verkligheten lika mycket, eller lika litet intresserade. Hvad man än må säga, kan jag således icke annat än anse, att denna fördelning är mycket orimlig, så mycket mer som resultatet kommer att blifva det, att de mindre städerna komma att blifva skattskyldiga till de större, så att t. ex. skillnaden emellan de $7\frac{1}{2}$ tiondedelar Stockholms stad skulle få behålla och de 8 tiondedelar af hvilken den skulle slutligen komma i åtnjutande derigenom att staden skulle deltaga i fördelningen af de från samtliga städerna i Statskontoret insatta medlen, tages till största delen från mindre städer, eller med öfver 30,000 kronor från de städer, som deltaga landsting, 5,500 kronor från Göteborg, 1,500 kronor från Malmö och 1,500 kronor från Norrköping.

Detta är ju ett orimligt resultat, så orimligt, att det icke är tänkbart att det skall kunna hålla sig, och hvad Stockholms stad angår är det en fälla, ty många år skulle icke förgå, innan likställigheten mellan alla städerna förklarades böra på det sätt vinnas, att de samtliga och således äfven Stockholm skulle afstå hälften af sina inkomster från brännvinsförsäljningen.

Jag kan således icke finna, att Utskottets förslag på något sätt är lyckadt och jag anser, att det är alldeles tillräckligt att taga från städerna ytterligare en tiondedel af deras inkomster i detta hänseende och har med min reservation visat, att man med iakttagande häraf kan komma till ganska nära samma resultat som Utskottet. Landstingen få något mindre och det beror derpå att jag ansett mig böra företrädesvis öka den andel, som skulle tillfalla landtkommunerna, hvilka onekligen hafva de största behofven, och bibehålla den andel Utskottet föreslagit från hushållningssällskapen. Jag har därför föreslagit att $\frac{5}{10}$ skulle tillfalla länets samtliga landtkommuner, $\frac{2}{10}$ landstinget och $\frac{3}{10}$ hushållningssällskapen.

Nu betviflar jag ingalunda att icke Kongl. Maj:ts afsigt med förslaget att gifva största andelen till landstingen varit mycket god, i det att om medlen komme till landstingen de kunde användas till större och allmännare nytta; och detta förslag har därför i sådant afseende mina fulla sympatier, men när man står emot en menighet, eller dess representanter i Utskottet, hvilka enstämigt påstå, att det är de trängande behofven för landtkommunerna, på hvilka afseende företrädesvis måste fästas, och att dessa kommuner ingalunda äro tillfredsställda med endast ett sådant förslag som Kongl. Maj:ts, utan att hvad de vilja och åsyfta är att få sina skatter nedsatta, då måste man, om man vill hafva något slutligt förslag, gå in på att i någon mån tillfredsställa sådana åsigter, och det är därför som jag i afseende på fördelningen, efter folk-mängden, föreslagit $\frac{2}{10}$ åt landstingen, $\frac{3}{10}$ åt hushållningssällskapen och $\frac{5}{10}$ åt landtkommunerna.

Jag har dock dervid skilt mig från Utskottets förslag, icke blott deri, att jag icke velat att det skulle blifva någon delning mellan städer och landsbygd, utan äfven deri, att jag velat, att det, som tillfaller landstingen, skall delas efter landstingsområdenas folkmängd — det

som tillfaller hushållningssällskapen, efter länets folkmängd — och det, som tillfaller landtkommunerna, efter deras folkmängd. Deremot innebär Utskottets förslag, att det först skall ske en delning mellan länen efter deras folkmängd och sedermera inom hvarje län en delning emellan landtkommunerna efter deras folkmängd. Derför skulle följden blifva den, att i de län, der det finnes folkrika städer, såsom t. ex. i Göteborgs och Bohus län, eller Malmöhus län, eller Östergötlands län, der skulle landtkommunerna få betydligt mera än hvad de skulle få i t. ex. Kronobergs, Kristianstads eller Hallands län. En sådan fördelningsgrund förstår jag icke! Jag tror den icke haft någon annan orsak än att Utskottet tyckt det vara beqvämt att dela emellan Stockholms stad och länen allt efter deras folkmängd och sedan låta landtkommunerna inom länen dela sig emellan. Jag kan för min del dock icke förstå, hvarför det skall behöfva vara en sådan ojemnhet emellan landtkommunerna, allt efter som de äro belägna i olika län.

Jag har ansett det vara min skyldighet att omtala orsaken till mitt förslag, men, mine herrar, jag begär alldeles icke bifall till mitt förslag nu. Jag tror att detta vore oklokt. Jag tror deremot att det vore bra, och jag skulle vara glad, om Riksdagen nu kunde ena sig om Kongl. Maj:ts förslag, emedan jag fullt erkänner rättigheten af hvad Hans Excellens Statsministern och Chefen för Finansdepartementet säger om att landstingen kunna med dessa medel göra större allmän nytta än kanske någon annan korporation. Jag hade derför önskat bifall åt Kongl. Maj:ts förslag; men efter det motstånd, som detta förslag rönt inom Utskottet, och den utgång, det haft i Andra Kammaren, torde sådant vara omöjligt; men det skulle då vara ytterligt oklokt att gå in på något annat förslag, som mera närmar sig reservanternas från Andra Kammarens förslag, utan äfven i detta afseende kan jag icke råda Kammaren annat än att antaga Kongl. Maj:ts förslag, hvartill jag sålunda härmed får förorda bifall.

Hans Excellens Herr Statsministern Themptander: Jag har begärt ordet egentligen endast för att uttala den stora betänklighet, som jag för min del har emot en viss af de utaf Utskottet föreslagna förändringarna i Kongl. Maj:ts proposition. Jag är dervid i det närmaste redan förekommen af den siste talaren.

Hvad som varit vägledande för den af Kongl. Maj:t afgifna propositionen är, att när man velat göra en jemkning till landsbygdens förmån af den nuvarande fördelningen och ansett en sådan jemkning vara påkallad af de förändrade förhållanden, som under senare tider allt mer och mer gjort sig gällande genom bränvins-handels faktiska koncentrerande i städerna, man dock på samma gång varit angelägen att icke göra rubbningen i de bestående förhållandena alltför våldsam genom att för mycket nedsätta den inkomst af bränvinsmedlen som hittills varit beredd åt stadskommunerna och vissa andra institutioner. Det är just ur denna sistnämnda synpunkt som jag icke kunnat undgå att finna Utskottets förslag innefatta en ganska betänklig afvikelse från den grundsats,

Förslag till förordning angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m.
(Forts.)

*Förslag till
förordning
angående
vilkoren för
försäljning af
brännvin m. m.
(Forts.)*

jag nyss angaf. Af den bilaga, Herr Wærn vidfogat sin reservation, finna Herrarne att genom Utskottets förslag en betydligare reduktion af denna inkomsttitel eger rum för de 3 städer, som, förutom hufvudstaden, icke deltaga i landsting. Med afseende å hufvudstaden utfaller Kongl. Maj:ts och Utskottets förslag i det närmaste lika; men i afseende å Göteborg, Malmö och Norrköping är det som Utskottets förslag medför en så betydlig afvikelse från Kongl. Maj:ts proposition. Herrarne se af reservantens sifferuppgifter att, under det enligt Kongl. Maj:ts förslag Göteborgs stad skulle af den inkomst, den för närvarande eger, afstå 52,000 kronor, Utskottet med ytterligare 74,000 kronor förhöjt det belopp, som staden skulle komma att afstå. Det blefve således tillsammans 126,000 kronor som Göteborgs stad på det sättet komme att afstå af den inkomst, som staden under det ifrågavarande försäljningsåret 1882—1883 hade till belopp af 419,000 kronor. Göteborg skulle följaktligen af sin nuvarande inkomst beröfvas icke obetydligt mera än $\frac{1}{4}$, och således proportionsvis betydligt mer än hvad de öfriga städerna skulle afstå, och till och med vida mer än man ansett sig kunna taga från Stockholms stad, hvilket skulle blifva en femtedel. — Att Stockholms stad kommer att afstå så mycket, beror derpå att den hittills icke delat med sig af ifrågavarande medel åt något annat håll; men man har i allt fall icke ifrågasatt att låta dess nuvarande inkomst minskas med mer än en femtedel, under det att Göteborgs stad skulle få vidkännas en minskning, öfverstigande en fjerdedel. Ett med Göteborg liknande förhållande skulle inträffa med Malmö och Norrköping.

Det förefaller mig att, när man vill företaga en jemkning i dessa medels fördelning, det icke vore lämpligt att göra den på det sätt, att tre stadssamhällen skulle deraf beröras i så betydligt mycket känbarare grad än alla de öfriga; och jag kan därför icke finna annat än att Kongl. Maj:ts förslag hvilar på mera rättvisa och billiga grunder i detta afseende.

Det finnes dessutom, såsom också den siste talaren anmärkte, en annan egendomlighet i Utskottets förslag i detta fall, som nog skulle komma att i en framtid hafva sina konsekvenser med sig. Det måste nemligen vara naturligare att, såsom Kongl. Maj:t föreslagit, säga, att hvarje stad skall få behålla så och så mycket och afstå resten, än att, såsom Utskottet sagt, först låta de större städerna behålla en del af de inom dem inflytande brännvinsmedlen och sedermera låta dem afstå det öfriga till en fördelning mellan flera participanter, bland hvilka dessa samma städer dock åter påträffas. Derigenom inträffar den oegentligheten, som Herr Wærn också påpekade, att, till exempel, Stockholms stad komme att hemta en del af sina inkomster på brännvinshandeln från bidrag af andra städer. Detta är minst sagdt en onödig omgång, då deremot intet är enklare, än att hvar stad får behålla en viss del och sedermera skall afstå helt och hållet det öfriga.

Det är hufvudsakligen på grund af hvad jag nu haft äran anmärka mot Utskottets förslag som jag för min del skulle önska,

att Kammaren lemnade sitt bifall åt Kongl. Maj:ts proposition i stället för åt Utskottets förslag.

Det finnes visserligen äfven andra skiljaktigheter emellan de båda förslagen, men i de punkterna synas mig tankarna med mera fog kunna vara delade. En skiljaktighet består deri, att Utskottet ansett, att hushållningssällskapen icke borde få vidkännas så stor minskning i sin inkomst, som Kongl. Maj:t föreslagit. Kongl. Maj:t har föreslagit denna minskning för samtliga hushållningssällskapen i riket till ungefär 150,000 kronor. Utskottet har ansett, att den borde stanna vid 90,000 kronor. Regeringen har der vid lag trott, att med den utveckling, landstingsinstitutionen numera erhållit, det vore egentligare att lemna en större andel af dessa medel åt landstingen, såsom den legala länsrepresentationen, än åt de frivilliga korporationer, som utgöras af hushållningssällskapen, och hvilka visserligen hafva utöfvat och fortfarande utöfva en mycket aktningssvärd och erkännansvärd verksamhet, men hvilka dock till väsentlig del syssla med angelägenheter, åt hvilka landstingen med förbättrade tillgångar borde kunna egna ökad uppmärksamhet. Jag föreställer mig därför, att den minskning Kongl. Maj:t föreslagit icke är af beskaffenhet att behöfva menligt inverka på de intressen, för hvilka hushållningssällskapen verka.

Annu en skiljaktighet förekommer mellan Kongl. Maj:ts och Utskottets förslag, nemligen den att Kongl. Maj:t ansett, att jemkningen, till landsbygdens förmån, borde ske så, att landstingen erhöle de ökade bränvinsmedlen till sin disposition, medan Utskottet deremot velat direkt till landtkommunerna lemna viss andel af dessa medel. Jag erkänner, att detta i viss mån kan vara en smakfråga. För min del har jag föreställt mig, att det vore att påräkna en bättre användning af medlen, om de, samlade till större belopp, tillfölle landstingen, än om de sönderplottrades i så små belopp, som fallet skulle blifva, om Utskottess förslag antoges. Härom kunna dock tankarna vara delade; men jag vill i allt fall fästa uppmärksamheten på, att man icke behöfver antaga Utskottets förslag i dess helhet för att tillgodose landtkommunernas intresse; utan att en modifikation af Kongl. Maj:ts förslag i sådant syfte mycket väl kan låta sig göra, och då Riksdagens beslut i ämnet i allt fall torde komma att blifva resultatet af en sammanjemkning mellan båda Kamrarnes mening, synes det mig vara största skäl för denna Kammare att antaga det Kongl. förslaget, hvilket sedermera vid en blifvande sammanjemkning mycket väl kan ändras derhän, att jemväl landtkommunerna kunna vid fördelningen blifva tillgodosedda. Hvad som för mig företrädesvis varit af vigt att för Kammaren påpeka har varit, att Kammaren icke måtte fatta ett beslut, som på det känbara och menliga sätt, jag antydt, skulle beröra nyssnämnda tre stadssamhällen.

Grefve Strömfelt: Jag ber få hemställa, att äfven de två senare momenten af den nu föreliggande paragrafen måtte få uppläsas.

*Förslag till
förordning
angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin m. m.
(Forts.)*

Förslag till
förordning
angående
vilkoren för
försäljning af
brännvin m. m.
(Forts.)

Sedan Kammaren lemnat sitt tillstånd härtill, upplästes

Mom. 2—3.

Grefve Strömfelt: Efter de yttranden, Herr Statsministern och den förste ärade talaren haft, kan jag fatta mig mycket kort. Den sats Herr Statsministern uttalade, att hvarje hastig, allt för stor rubbning i bestående förhållanden är vådlig, är allmänt erkänd såsom giltig. — Här är otvifvelaktigt enligt Kongl. Maj:ts förslag fråga om en *hastig* rubbning af förhållandena, särskildt beträffande de tre redan nämnda städerna. Enligt Utskottets förslag är det en mycket *stor* rubbning, som är ifrågasatt. Dessa tre städer, Göteborg, Malmö och Norrköping skulle nemligen af sina intrader på brännvinshandeln förlora, enligt Kongl. Maj:ts förslag, $12\frac{1}{2}$ proc., men enligt Utskottets förslag icke mindre än 30 proc. Man ställer i allmänhet nu för tiden ganska stora kraf på städerna, hvilka därför af ganska många skäl, som den förste ärade talaren påpekade, behöfva de inkomster, som blifvit dem lemnade och af dem påräknas. Att de numera icke få behålla brännvin-medlen i sin helhet synes vara afgjordt. Jag vill icke bestrida, att icke landtkommunerna kunna behöfva större anpart af dessa medel, än de nu hafva, men jag tror att den riktigaste vägen vore att minska den andel, som hittills utgått till hushållningssällskapen och dermed tillgodose landtkommunernas behof. Många skäl här för skulle utan tvifvel från de flesta län kunna anföras, särskildt från Östergötlands.

Kongl. Maj:ts har föreslagit en minskning på dessa tre städer af 82,472 kronor. Utskottet ökar denna minskning till icke mindre än 197,532 kronor. Det är efter mitt förmenande ett väl långt taget steg. Städerna hafva otvifvelaktigt sin stora uppgift i samfunds- och affärlifvet och, ehuru en tendens att kringskära städerna mängen gång synes vilja göra sig gällande, tror jag dock att landtmännen, om de noga betänka sig, icke kunna vara dem förutan. Vid sådant förhållande ber jag, att Kammaren icke måtte skänka sitt bifall åt det nu framlagda förslaget.

Jag var förut bestämd att yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Sedan middagen har jag, efter det Andra Kammarens beslut blifvit bekant, varit mycket tveksam, huru jag skulle göra, ty jag förstår knappast huru en sammanjemkning nu skall kunna ske, till hvilken åtminstone jag skulle kunna lemna mitt biträde. Men då jag hört Herr Statsministern, som i fråga om dessa tre städer syntes stå på samma ståndpunkt som jag, äfvensom den förste ärade talaren yttra, att de trodde på möjligheten af en sammanjemkning, inskränker jag mig för närvarande till att yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag och afslag å Utskottets hemställan.

Herr Dahl: Ehuru det icke kan vara skäl att öda allt för lång tid på diskussionen i denna punkt, då vi känna huru vöteringen utfallit i Andra Kammaren, ber jag dock att med några få ord få beröra de synpunkter, ur hvilka Utskottets förslag torde

befinnas icke vara alldeles så oantagligt, som åtskillige talare här funnit. Af den korta historik, Utskottet i början af sitt betänkande förutskickat, rörande de olika förslag till ordnande af bränvinshandeln, som tid efter annan varit framlagda, torde lätt kunna inses, huru svårt det är att lagstifta på nu ifrågavarande område. — Kongl. Maj:ts till denna Riksdag aflåtna förslag till ny bränvinsförsäljningslag har dels inkommit temligen sent under riksdagen och dels från början inom Utskottet i ganska viktiga delar mött så väsentligt olika uppfattningar, att det var förenadt med rätt mycken svårighet att få till stånd ett så beskaffadt sammanjemkningsförslag som det nu framlagda. Jag förmodar, att hvar och en fattat, att detta i grunden är ett sådant förslag och ingenting annat. Det är tydligt att fördelningen af försäljningsavgifterna och de uppkommande vinstmedlen nu liksom alltid förut utgjort den svåraste stötstenen. I samma mån som genom bolagsinstitutionens allmänna införande i städerna bränvinshandeln bättre ordnats och inkomsterna deraf väsentligen stigit, i samma mån hafva också från landsbygdens sida anspråken vuxit att få sig en andel deraf tillerkänd. Huru svårt, jag vågar nära nog säga omöjligt, det än måste vara att med bestämdhet beräkna, huru stor del af den på papperet synliga vinsten kan anses såsom ren behållning, då man tager i öfvervägande de stora utgifter, som vållas af bränvinshandeln, har det dock synts oss inom Utskottet såsom om alla billighetsskäl tala för att åt landtkommunerna, inrymma rättighet att i vidsträcktare mån än hittills med städerna dela inkomsterna af denna handel. Det måste nemligen medgifvas, att dessa inkomster icke ensamt härflyta af förbrukningen inom städerna af dessas egen befolkning. Men alldeles visst är det också att om grunderna för en i alla afseenden tillfredsställande fördelning mellan städerna, landstingen, hushållningssällskapen och landtkommunerna kan tvistas i oändlighet. Skälen, hvarför Utskottet ansett sig böra i hufvudsak fasthålla vid den fördelningsgrund, som vid förra riksdagen framlades såsom pluralitetens förslag äro så tillräckligt utförligt angifna här på 19 och 20 sidorna i betänkandet, att jag icke, synnerligast under nuvarande förhållanden, vill öda tiden med att här rekapitulera dem.

Den ärade representanten på göteborgsbänken, hvilken inom Utskottet med mycken styrka höll på, att vissa större städer skulle få behålla sina andelar af ifrågavarande medel, åberopade sig inom Utskottet på rättvisa och billighet till stöd för sitt yrkande härutinnan. Jag hemställer till honom sjelf, om icke alldeles samma skäl åberopades från andra sidan till stöd för yrkandet om inskränkning af städernas nuvarande andelar i dessa medel till förmån för öfriga participanterna desamma. Det skall efter mitt förmenande alltid blifva svårt att i en fråga sådan som denna göra alla parter till lags. Om icke Utskottets nu framlagda förslag antages, tror jag knappast, att det skall blifva möjligt att inom Utskottet åstadkomma en sammanjemkning. Man har visserligen här sagt, att Kongl. Maj:ts förslag möjligt dertill erbjuder utsigt. Jag vill derom nu icke utförligare yttra mig; dertill blifver natur-

*Förslag till
förordning
angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin m. m.
(Forts.)*

*Förslag till
förordning
angående
vilkoren för
försäljning af
brännvin m. m.*
(Forts.)

ligtvis tillfälle nog inom Utskottet. Men då det inom Utskottet hittills icke varit möjligt att för någon annan fördelningsgrund än den här framlagda förena pluralitetens mening, håller jag före, att ett bifall till något annat förslag blott skulle föranleda ytterligare uppskof med biläggandet af denna ömtåliga tvistefråga mellan städerna och landsbygden. För att undvika de många förvecklingar, som alstras af dessa opphörligt återkommande strider mellan olika intressen på detta lagstiftningsområde, anser jag för min del, att Kammaren handlar klokast, om Kammaren omfattar Utskottets förslag, såsom erbjudande bästa utsigten till sammanjemkning. Det är visserligen *möjligt*, att samma ändamål kan vinnas med Kongl. Maj:ts förslag, men tills vidare håller jag dock på Utskottets och yrkar bifall till detsamma.

Herr Wennerberg: Jag begärde ordet, då representanten för Göteborgs stad yttrade sig, emedan jag tyckte mig märka att han skulle komma att göra ett helt annat slutpåstående, än det hvartill han sedan kom. Skälet hvarför jag begärde ordet förföll, då han slutade med att yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition. — Sedan har Hans Excellens Herr Statsministern yttrat sig, och det skulle vara dåraktigt af mig att nu upprepa precis samma skäl, som han anförde och som just varit de, hvilka föranledt mig att sluta mig till Kongl. Maj:ts förslag.

Den siste talaren yttrade, att Utskottets förslag vore att anse som ett sammanjemkningsförslag. Redan från första stund jag läste Kongl. Maj:ts proposition och jemförde den med Utskottets förslag, kunde jag icke finna annat, än att den förra i anseende både å billighet och omtänksamhet vore att föredraga framför det senare. Och då jag nu hört den utgång denna punkt fått i Andra Kammaren, har jag deri ingalunda funnit skäl att vika från denna min åsigt och mitt derpå grundade beslut att rösta för Kongl. Maj:ts proposition; helst sedan jag hört sakkunnige personer förklara att en sammanjemkning äfven på grund af Kongl. Maj:ts förslag icke vore omöjligt. För min del tror jag jag, att en sammanjemkning blir ungefär lika lätt, hvilketdera förslaget Kammaren än antager. Men då, enligt hvad den siste talaren framhållit, Utskottets förslag redan är ett sammanjemkningsförslag, torde det vara rättast att rösta bifall till Kongl. Maj:ts förslag, på det att den slutliga sammanjemkningen må blifva någorlunda antaglig.

Herr Hammar: Då jag är af olika mening med Utskottets flertal i fråga om den föreliggande paragrafen, skall jag bedja att derom få yttra några ord.

När detta ärende förekom inom afdelningen, var det först fråga om att skilja mellan de så kallade skattemedlen och vinstmedlen. För min del kan jag icke finna någon anledning dertill och lika litet någon nytta deraf, ty de förra utgå af den förtjenst, som bolaget gör, och hvad som blifver öfver efter afdrag af omkostnaderna, utgör vinstmedlen. Således är det efter mitt förmenande alldeles likgiltigt, om en sådan skilnad göres, ty om de skatter, som bolaget erlägger, blifva större, blifva vinstmedlen mindre och

tvärt om: om skatterna, som bolaget erlägger, äro mindre, blir vinsten naturligtvis större. Hvad skulle följden blifva, om en sådan skillnad mellan skatter och vinstmedel blefve beslutad? Jo, i många städer, särdeles de mindre, skulle det locka till att ett par personer ropade in rättigheten för en ringa penning och förbunde sig sinas emellan att lemna vinsten till kommunen. Det blefve enligt min åsigt närmaste följden deraf. Nu veta vi att Andra Kammaren beslutat att vinstmedlen och en del af skattemedlen skola fördelas på ett sätt och en del af vinsten på ett annat. Detta är enligt min åsigt i praktiskt hänseende ledande till ett ganska dåligt och klent resultat. Jag har för min del icke kunnat inse den rättsgrund, hvarpå landtkommunerna stödja sina anspråk att få en del af de vinstmedel, som städerna genom arbetet i nykterhetens intresse, säga hvad man vill, sökt att förskaffa hvar och en åt sin kommun. Skulle man söka grunden härtill deri, att bränvinsförsäljningen i städerna äfven tillfredsställer behofvet på landsbygden rundt omkring, borde man draga en rayon i stadens närhet, inom hvilken rättigheten till en delning af vinstmedlen kunde begränsas, men någon rättsgrund för invånarne på Öland eller Gotland att efter hufvudtalet deltaga i den vinst, som bolagen i Göteborg och Bohuslän lyckas tjena, har jag ej kunnat finna.

Den förste ärade talaren yttrade sig på ett mycket beaktansvärdt sätt, men han kom till ett resultat, som jag ej kan finna öfverensstämmande med hvad hans uttalande egentligen innebar. Ty att han såsom representant för en stad står på dess bästa, är ju mycket naturligt, men han sade dock, att de större städerna, Stockholm, Göteborg, Norrköping och Malmö komma att göra förtjenst på landsortsstädernas bekostnad. Ja, men det är ju mycket rätt, ty det är gifvet att alla de landsortsstäder, som deltaga i landstingen, skulle blifva af med sina andelar, utan att i likhet med de större städerna gå in och dela de andelar, som sättas in i Statskontoret efter hufvudtal. Men hvad det slut angår, hvartill han kom, då han yrkade bifall till Kongl. Maj:ts förslag, är jag fullkomligt öfverens med honom, och det hufvudsakligast af den orsak, att skulle detta Utskottets förslag komma till stånd — jag ber att få utesluta alla siffror, ty om dem hafva Kammarens ledamöter kunnat inhemta kännedom af de tabeller, som åtfölja Utskottets betänkande — skulle följden deraf blifva, att möjligen en och annan landtkommun skulle erhålla 20, 30 å 50 kronor. Jag frågar herrarne, hvad detta belopp vore för en obetydlighet, om det för kommunens behof skulle per fyra utdebiteras. Enligt min åsigt vore denna förmån en obetydlighet, som ej i minsta mån vore afsevärd. Enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle landet i jembeförelse med städerna icke få obetydligt mycket mer än det förut haft, men enligt Utskottets förslag ännu mycket mer. Landstinget är dock en institution som representerar ett större område och är sammansatt af ombud från alla landtkommuner, så att, om det har några tillgångar, bör det kunna göra gagn och nytta dermed. Efter mitt förmenande vore det vida önskligare, än att hvarje landtkommun finge sina inkomster höjda med 30 å 40 kronor. Det blefve

*Förslag till
förordning
angående
vilkoren för
försäljning af
brännvin m. m.*
(Forts.)

*Förslag till
föresäljning
angående
vilkoren för
föresäljning af
brännvin m. m.
(Forts.)*

en samlad penning på en hand hos en institution som består af från hela länet valde representanter, och om nu landstingen finge något mer, blefve det äfven en indirekt fördel för landtkommunerna, derigenom att landstingsskatten behöfde uttaxeras så mycket mindre.

Jag vill icke längre upptaga Kammarens tid, och då en förändring skall göras i Utskottets föreliggande förslag, yrkar jag bifall till Kongl. Maj:ts.

Herr Forssell, Hans: Jag ville blott bedja att i största korthet för Kammaren få anmäla, att ehuru jag icke är antecknad såsom reservant mot Utskottets betänkande, hvilket kommer sig af en tillfällighet, jag dock icke varit fullkomligt ense med Utskottet i dess förslag.

Kongl. Maj:ts förslag till brännvinsmedlens fördelning har efter mitt förmenande stora och väsentliga företräden framför Utskottets, utom i en enda punkt, nemligen i hvad som rör fördelningen af det, som skulle afstås af städerna till förmån för landstingen och landtkommunerna. Utom att anmärkningar i detta hänseende kunna framställas mot ändamålsenligheten af att så betydligt öka landstingens inkomster, som det Kongl. förslaget afser, synes det också af förhandlingarne så väl i Utskottet som i Andra Kammaren tydligt framgå, att förslaget, om denna punkt af detsamma vidhålles, icke har utsigt att åstadkomma ett Kammarens samstämmiga beslut. Det är uppenbart att egentligen ingen tackar för den utdelning, som regeringen velat gifva åt landstingen, och att deremot ett frikostigare tillgodoseende af just de smärre landsbygdskommunernas behof är hufvudsyftet vid hela det lifliga intresset för en billigare fördelning af brännvinsmedlen. Till det resultatet kommo äfven mycket snart åtminstone de fleste af Utskottets ledamöter, och därför ansåg man sig redan från början böra arbeta för en sådan omdelning af brännvinsmedlen, som kunde i högre grad än det Kongl. förslaget tillförsäkra landtkommunerna fördel af fördelningen. Åtskilliga förslag framställes, men intet annat lyckades vinna majoritet inom Utskottet än det nu föreliggande, som framför de öfriga hade det företrädet att redan förlidet år hafva varit framlagdt af Utskottet, den gången dock gentemot en stark minoritet af reserver. De väsentliga anmärkningar, som kunna rigtas och äfven blifvit rigtade mot förslaget, synas emellertid göra, att det oförändradt icke numera har utsigt till framgång. Efter det beslut, som Andra Kammarer redan fattat, förefaller det mig att Första Kammarer gjorde klokast i att nu ansluta sig till det Kongl. förslaget. Detta bereder största möjligheten till en blifvande sammanjemkning inom Utskottet. Vi hafva nu i riksdagen förvärfvat oss erfarenhet, huru sammanjemkningar äro möjliga att verkställa, och att man dervid å ömse sidor måste förskaffa sig något att bjuda på. Det förefaller af antydningar, som gifvits från ministerbänken och uttalanden i Kammarer ganska troligt, att en sådan sammanjemkning, som ginge ut på att med bibehållande af det väsentliga i det Kongl. förslaget tilldela landtkommunerna något mer och hushåll-

ningssällskapen något mindre, skulle hafva rätt stor utsigt till framgång. Jag tillåter mig därför att vid detta tillfälle förena mig med dem, som yrka bifall till det Kongl. förslaget.

*Förslag till
förfordning
angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin m. m.
(Forts.)*

Herr Bäckström: Utskottet tyckes enligt min uppfattning hafva farit något hårdhänt fram mot de tre större städerna, Norrköping, Göteborg och Malmö; hvarvid icke rättvisa och billighet gjort sig gällande. Jag erkänner mig vara en stor vän af städerna, hvilka, när det gäller att göra stora uppoffringar, också visa sig mäktiga att göra dem, i synnerhet hvad kommunikationsväsendets kraf angår. Såsom ett exempel härpå kan jag anføra, att en mindre stad i min hemort med 6 å 7 tusen invånare uppoffrat mer än en half million för att åstadkomma en jernväg, hvaraf man troligen icke på länge kan beräkna afkastning åtminstone för tecknade aktier. Mot städerna anser jag därför att man bör vara vänligt stämd.

Hvad fördelningen af bränvinsmedlen angår, kan jag icke annat än på det högsta förorda Kongl. Maj:ts förslag gentemot Utskottets, ty om Kammaren antog Utskottets förslag skulle det innebära att några hundra tusen kronor plottrades bort på landskommunerna utan motsvarande nytta, och jag försäkrar Herrarne att det blefve så litet pengar, som komme hvarje kommun till del. att det icke vore af något synnerligt värde. Dertill kommer den omständigheten, hvilken jag tror att man allmänt på senare tiden kommit under fund med, att aptiten växer, såsom man säger. Det skulle icke enligt min tanke sluta förrän landsbygden sökt lägga sig till med större delen af dessa inkomster. Om deremot Kongl. Maj:ts förslag går igenom, skulle en större andel komma på landstingens lott, och då kunde dermed något utträttas till verkligt gagn och nytta. En talare påstod att det vore fördelaktigare, om denna andel gjordes så liten som möjligt. Jag är af alldeles motsatt uppfattning. Vi känna, att många enskilda personer göra ofantligt stora donationer till samhället med det uttryckliga förbehåll att de ej må användas till sådana ändamål, som genom uttaxering på samhället böra fyllas. Jag har suttit i landstinget från dess första införande i landet, och jag kan icke annat än vitsorda, att landstingen äro mycket sparsamma på anslag och det därför att deras tillgångar äro otillräckliga. Många afsevärda förbättringar, som annars skulle ligga nära till hands att vidtagas af landstingen, kunna nu ej sättas i verket till följd af de inskränkta tillgångarne. För min del anser jag därför att det vore fördelaktigt, om landstingen finge mera medel, än de för närvarande hafva.

Jag vill icke längre upptaga Kammarens tid, utan yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Friherre Barnekow: På afdelningen inom Utskottet tillät jag mig framställa min särskilda åsigt i denna fråga. Jag ville nemligen att Utskottet i sitt förslag skulle omfatta den grundsatsen, att bränvinsmedlen skulle ingå till staten såsom tillverkningsskatt,

Förslag till
förorådning
angående
vilkoren för
försäljning af
brännvin m. m.
(Forts.)

men icke något tillfalla kommunen. Detta vann icke inom Utskottet det ringaste gehör, och då jag sålunda blef ensam om min åsigt, måste jag gå in på den fördelning af brännvinsmedlen, som nu föreligger. Jag har således icke från början varit för Utskottets förslag, utan dertill varit af omständigheterna tvungen, emedan jag anser att den nuvarande orättvisa fördelningen af brännvinsmedlen hvarken kan eller bör få fortfara.

Hvad det Kongl. förslaget beträffar och de ändringar, som af Utskottet blifvit gjorda, hafva vi från statsrådsbanken hört påpekade skilnaden mellan de båda förslagen, att den nemligen skulle bestå dels i hushållningssällskapens andelar, men detta är en sådan obetydlighet, som icke ens är nämnvärd. Hvad deremot landstingen angår, så är skilnaden ganska betydlig. Då Kongl. Maj:t föreslår omkring 1,300,000, vill Utskottet endast gifva omkring 800,000 kr. Orsaken, hvarför Utskottet satt ner beloppet, är, såsom man vid en jämförelse med tillgängliga uppgifter funnit, att, om regeringens förslag godkändes, skulle alla landsting med undantag af tre i hela riket erhålla ett större belopp än hvad på hvarje ställe uttaxeras genom landstingsskatt. Annu en tillgång har visserligen landstingen att disponera, nemligen sjukvårdsafgifterna, och dessa har jag här vid lag ej tagit i betraktande, men jag hemställer, om det kan vara öfverensstämmande med sparsamhet att sålunda lemna ett samhälle mer, än det hittills visat sig vara i behof af. Hvad åter landtkommunerna beträffar, så har Utskottet tilldelat dem betydligt mer än Kongl. Maj:t och detta utaf den anledning, att Utskottet ansett dem väl behöfva det samt därför att man ansett att denna nya försäljningslag ännu mer drager brännvinsförsäljningen från landet och till städerna.

Här har vidare en talare sagt, att han vore en varm vän af städerna och de förtjenade detta, emedan de visat sig mäktiga af stora uppoffringar, när behöfvat så kräfde. Men, mine herrar, det är ingen konst att skära breda remmar ur andras läder. Städerna hafva länge tagit brorslotten af brännvinsmedlen, men tag pennin-garne från städerna, så få vi se, om de blifva lika frikostiga. Jag hade icke tänkt beröra detta ämne, men då jag kommit in derpå, ber jag att få anföra några siffror, som visa städernas ringa onus i afseende på fattigvården: Stockholm och Göteborg betala ej stort mer än mellan en å två gånger bevillningen till fattigvården.

Ser man efter, hvilka motsvarande inkomster städerna på samma gång haft af brännvinsmedlen, finner man af de officiella uppgifterna för året 1881—1882 att Stockholm uppburit omkring 1,500,000, Göteborg 435,000, Malmö 107,000 och Norrköping 122,000 kronor, under det att fattigvården på t. ex. det sistnämnda stället uppgick till 110,000 kronor. Dessa städer fingo således i brännvinsmedel mer än fattigvården kostar. Jag hemställer, om det icke vore öfverflödigt att under sådana förhållanden ytterligare öka anslagen. Samme talare sade att det vore af behöfvat påkalladt, men det kan jag icke tro, ty städerna hafva i jämförelse med landet mycket små kommunala utgifter och hvad deras fattigvård beträffar, så är den en bagatell. I många städer utgår denna icke

med större belopp än två gånger bevillningen och på landsbygden kan den uppgå till 5 à 6 gånger bevillningen. Jag har gjort en kalkyl, huru det skulle ställa sig, och ber att deraf få anföra följande: I Göteborg betalas nu till kommunalskatt 5,07 gånger bevillningen och om Utskottets förslag ginge igenom, skulle siffran behöfva höjas till 5,57. I Malmö äro siffrorna resp. 5,75 och 5,89; i Norrköping 5,56 och 6,10 och i Stockholm 6,65 och 6,95. Andra småstäder som t. ex. Wadstena, Ulricehamn och Sundsvall betala omkring 7 gånger bevillningen; skatterna der äro således betydligt drygare än i de större städerna. Slutligen hafva vi landtkommunerna, och jag vill endast der vid lag såsom exempel anföra följande: Reslarets kommun i Elfsborgs län betalar 30, Nöslinge i Hallands län 25 och Fiskebäck i Skaraborgs län 22 gånger bevillningen i kommunalskatt.

*Förslag till
förordning
angående
vilkoren för
försäljning af
brännvin m. m.
(Forts.)*

Jag vill icke besvära Kammaren med flera dylika siffror, men under sådana förhållanden kan man på landet tala om betungande kommunalskatt och hafva orsak att beklaga sig. Jag har berört dessa ämnen, därför att man sagt att städerna hafva större behof af hjälp än landsbygden. Jag är visserligen icke någon egentlig fiende till städerna, men jag tror, att landet är lika godt, om icke bättre än de stora städerna; åtminstone finnes ett ordspråk, som säger, "att vår Herre straffade ett land genom uppkomsten af stora städer", så att bidraga till de stora städernas ytterligare förkofran har jag ej precis lust till.

En annan talare har sagt, att skulle landsbygden dela de i städerna intagna brännvinsmedlen, borde denna rätt inskränkas till den landsbygd, som ligger närmast kring städerna. Att de äfven borde utdelas till de kommuner, som ligga längre bort, fann talaren vara origtigt. Men dervid behöfves blott erinras att de i fråga varande skatterna äro indirekta och såsom sådana endast af staten kunna påläggas. Men afstår staten från en indirekt skatt till kommunernas fördel, så bör den någoriunda lika fördelas öfver hela riket, antingen kommunerna ligga långt bort ifrån eller i närheten af städerna.

Jag vill icke längre uppehålla Herrarne, ty efter den diskussion, som pågått i Kammaren, kan man temligen väl se, hvad resultatet blifver, nemligen att det Kongl. förslaget antages, och för min del vill jag icke sörja deröfver, ty Utskottet kan möjligen komma till en antaglig sammanjemkning, hvarigenom i någon mån de olikheter i afseende på den kommunala beskattningen kunna afhjelpas, hvilka nu vid en opartisk granskning så skarpt träda i ögonen. Något yrkande vill jag icke framställa.

Herr Claëson: Såsom representant från landsbygden skall jag bedja med några ord få taga densamma i försvar, då de flesta talarne, enligt min tanke, icke rätt uppfattat ställningar och förhållanden på landet utan för mycket stätt på städernas sida.

Den förste ärade talaren sade, att de utgifter, hvartill brännvinsförsäljningsavgifterna skola användas, nemligen hälsovård, skolvård och fattigvård etc., äro betydligt större i städerna än på lands-

Förslag till
förordning
angående
vilkoren för
försäljning af
brännvin m. m.
(Forts.)

bygden, i synnerhet i de stora städerna. Jag erkänner mycket villigt, att så är fallet, men ofta äro *inkomsterna* ändock ojämförligt mycket större i dessa städer, så att förhållandet emellan inkomsterna och utgifterna är många gånger vida sämre på landsbygden än i städerna.

Jag ber att särskildt få påpeka, att under de senare åren hafva en mängd skattebördor aflyftats från hemmansegarne och flyttats öfver på de öfrige invånarne inom landskommunerna. I följd deraf och af andra förhållanden hafva kommunalutgifterna vuxit och växa ännu, så att ensamt folkskoleafgifterna mångstädes äro en så stor börda, att den är hardt nära odräglig. Jag vill blott nämna att i Leksands socken, hvilken jag tillhör, var under sista året fattigvårdsafgiften 3 kronor 49 öre och folkskoleafgiften 3 kronor 58 öre per bevillningskrona. I en angränsande kommun voro under året näst förut kommunalutskylderna 22 gånger bevillningskronan.

Man har sagt, att, om nu dessa afgifter skulle "plottras ut" på landtkommunerna, så blefve det en obetydlighet för hvar och en af dem, hvilken ej kunde göra något gagn; men detta är ej riktigt, ty det, som är en obetydlighet för stora städer, såsom Stockholm eller Göteborg, kan för många landtkommuner vara af icke så ringa värde.

På denna grund gifver jag obetingadt företräde åt Utskottets förslag derutinnan, att en del af afgifterna i fråga tillerkänts landtkommunerna, hvaremot jag å andra sidan måste erkänna rättigheten af de anmärkningar, Hans Excellens Herr Statsministern framstälde emot oegentligheter i Utskottets förslag, och skulle därför vara mycket böjd för en modifiering af Kongl. Maj:ts förslag i den rigtning, Herr Statsministern antydde. Då nu emellertid i följd af Andra Kammarens beslut hvarken Kongl. Maj:ts förslag eller Utskottets oförändradt kan blifva lag, utan en sammanjemkning måste ske, vill jag icke motsätta mig bifall till Kongl. Maj:ts förslag, men har dock velat före sammanjemkningen göra de af mig omnämnda förhållandena kända i Första Kammaren, och detta är orsaken till mitt uppträdande i frågan.

Herr vice Talmannen: I denna paragraf har efter min uppfattning på ett särdeles lyckligt sätt lösts den mycket svåra frågan om fördelningen af brännvinsmedlen.

Kongl. Maj:t har här föreslagit en inskränkning i städernas andelar af desamma, som visserligen varit nödvändig för att kunna åstadkomma någon jemkning, men denna minskning har dock icke varit så betydande, att städernas på dessa medel i hög grad grundade ekonomi derigenom störes.

Den mycket svåra frågan om en jemnare fördelning emellan de olika länen, landstingen och hushållningssällskapen har på ett lyckligt sätt funnit sin lösning derutinnan, att den tiondedel, som tagits från städerna jemte $\frac{2}{10}$ från Stockholms stad och $\frac{1}{10}$ från hushållningssällskapen, blifvit i förhållande efter folkmängden utdelade på samtliga landstingen och hushållningssällskapen i

Sverige. På detta sätt har den orättvisa och ojämhet, som förut varit rådande, i icke oväsentlig mån blifvit afhjelpat, och en bland de viktigaste anmärkningarne emot den förutvarande fördelningen undanröjd.

I dessa omständigheter ser jag för min del ett mycket starkt skäl för att ansluta mig till Kongl. Maj:ts proposition; och jag gör det så mycket hellre som landstingen derigenom blifva icke oväsentligen gynnade och det är min öfvertygelse att, om man ställer mera medel till landstingens disposition, dessa institutioner skola kunna växa i betydenhet och i landets ekonomiska lif göra mera nytta än eljest.

För den af Utskottet föreslagna utdelningen åt kommunerna hyser jag deremot icke några sympatier; men är det så att det en gång visar sig alldeles nödvändigt att öka landtkommunernas andelar för att vinna enighet i beslut, så må en sådan utdelning ske, men den minskning i de större städernas, som icke tillhöra landsting, andelar som Utskottet föreslagit, i det att de ändock skulle förlora landstingsdelen, kan jag icke under några förhållanden biträda. Jag ser dertill icke någon rättsgrund. Särskildt vill jag erinra, att de ökade medel, som komma landstingen till godo, ju också indirekte komma landskommunerna till godo, enär de för dem vålla en minskning i de afgifter, som utgå på grund af den allmänna bevillningen.

Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Widmark, Olof: Jag skall endast bedja med några få ord få angifva min ställning i frågan. Jag har nemligen hela tiden vid handläggningen i Utskottet hållit på Kongl. Maj:ts förslag, enär jag anser det samma vara vida bättre än det af Utskottet framlagda; men då jag kom i minoriteten, aktade jag icke nödigt att särskildt angifva min skiljaktiga mening, därför att jag hyste den förhoppningen, att det skulle vara lättare att få en pluralitet samlad kring Utskottets förslag. Detta var således anledningen hvarför jag icke reserverade mig.

Då emellertid Andra Kammaren genom sitt redan fattade beslut tillintetgjort denna min förhoppning om lösningen af frågan på de af Utskottet föreslagna grunder, återtager jag min gamla, kära ståndpunkt, och yrkar sålunda härmed bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Ekenman, Victor: Det var med anledning af ett anförande, som vi nyss hörde af en af mina grannar till venster, som jag tog mig friheten att begära ordet och skall söka bemöta hvad han sagt.

Grunden, hvarför man vid 1853 och 1854 årens riksdag tillade stadskommunerna andelar i dessa utskänkings- och försäljningsavgifter var, såsom det uttrycktes under debatten hos dåvarande Rikets Ständer, att man ville bereda dessa kommuner, som fingo bära framtiden för den ökade fattigvård och de ökade polisutgifter,

Förslag till förordning angående vilkoren för försäljning af brännvin m. m. som af det större brännvinssupandet i städerna skulle der blifva en följd.

Nu är det alldeles gifvet, såsom man ock ser af de sifferuppgifter, som här blifvit framlagda, att det är ganska betydliga belopp, som i dessa afseenden ingått till städerna, — ja betydligt större än man från början väntat. Men det öfverskott, som sålunda förefunnits inom stadskommunerna, sedan de särskilda afgifter blifvit täckta, som med dessa medel egentligen voro afsedda att tagas i anspråk, hafva städerna i allmänhet använt i och för att tillgodogöra landet ett förbättrat kommunikationsväsen. Så är åtminstone på de flesta ställena förhållandet.

Om man nemligen ser på städernas skuld i jmförelse med den skuld, landtkommunerna, såsom sådana upptagit, visar det sig, att städerna skuldsatt sig på ett helt annat sätt än landsbygden. Stadsfastigheternas taxeringsvärde uppgår till 938 millioner kronor med en skuldsumma af 88 millioner kronor, eller således 9 procent, då deremot landtkommunernas fastigheters taxeringsvärde belöper sig till 2,349 millioner kronor med en skuldsumma af 11 millioner, eller sålunda endast 0,5 procent. Dessa siffertal föra ett temligen tydligt språk, då man vet att den väsentligaste delen af stadskommunernas skuld blifvit använd till förbättrande af kommunikationsväsendet.

Men kommunikationsväsendet är till lika stor fördel, om icke större, för landsbygden som för städerna; och då ligger det väl ej någon obillighet deri, att städerna få fortfarande tillgodonjuta andelar af dessa medel, oaktadt de ursprungligen varit afsedda för andra ändamål.

Man kan nu visserligen säga, att städerna få skylla sig sjelfva om de basera sina skulder på afgifter, som de icke med säkerhet veta sig få behålla; men å andra sidan är det statens skyldighet och pligt att tillse, att de icke alltför våldsamt beröfas de inkomster, de sålunda ansett sig kunna påräkna; och jag har häri sett ett skäl att yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Utskottets förslag är i mitt tycke ingalunda lika fördelaktigt, emedan det icke hvilat på fullt billiga och rättvisa grunder.

När den ärade talaren sade, att landtkommunerna hade betydligt högre kommunala utskylder än städerna, så undrar jag om man icke kan säga att detta är sanning "med modifikation", ty han har dervid lemnat ur beräkningen att en hel del skatter i städerna utaxeras, som föras under alldeles särskilda rubriker.

Vidare måste man påakta, att under de senare åren aflyftats personliga skatter till ganska betydliga belopp äfvensom att man förhöjt skattefria existensminimum; och dessa två omständigheter verka naturligtvis vida mera på stadskommunernas finansväsen än på landtkommunernas; och jag vågar såväl med hänsyn till detta som till andra omständigheter påstå, att för det närvarande någon fullt hållbar punkt för att bilda sig en jmförelse emellan stadskommunerna och landtkommunerna i denna beskattningshänsyn icke finnes.

Med anledning af hvad jag sålunda yttrat ber jag att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet afgifna förslag.

Herr Cederberg: Den siste ärade talaren har riktigt påpekat att förändringar i dessa förhållanden inträdt genom de beslut, som fattades år 1883 om borttagandet af vissa personliga skatter; men i motsats mot honom vågar jag påstå att detta i regel höjt de kommunala afgifter, som utgå per bevillningskrona, mycket mera på landet än i städerna.

Förslag till förordning angående villkoren för försäljning af brännvin m. m.
(Forts.)

Mitt betraktelsesätt i frågan är ungefär detsamma som förut uttalats af Herr Claeson, med hvilken jag således i hufvudsak ber att få instämma; men då man här sagt, att de summor, som enligt Utskottets förslag skulle tillkomma landtkommunerna vore så ytterligt små, att de icke i någon nämnvärd grad vore beaktansvärda, så ber jag att dervid få göra ett par anmärkningar.

Först erinras då, att om de andelar af försäljningsavgifterna, som skulle tillkomma landsbygdskommunerna enligt Utskottets förslag, skola anses "bortplottrade" därför att de äro så små, så är detta väl mycket mera fallet enligt Kongl. Maj:ts förslag.

Enligt Utskottets förslag äro de ej heller så små, som man vill låta påskina; det vill synas, som om de bidrag, landtkommunerna skulle hafva att påräkna i *medeltal* ginge till 15 öre för hvarje person, men, märken väl, mina herrar, icke för hvarje i mantalsskrifningsåldern varande person utan både för små och stora, gamla och unga. Om nu vi erinra oss, att den enda qvarvarande kommunala afgiften, som utgår för person, utgör respektive 50 och 25 öre för i mantalsskrifningsåldern varande man och qvinna och att nu denna afgift skulle kunna minskas med ungefär 15 öre för alla, — både de som äro i mantalsskrifningsåldern och de andra, — finner man, att den skatt, som nu pålägges efter person, skulle ungefär kompenseras af de bidrag, som landtkommunerna enligt Utskottets förslag skulle erhålla.

Jag vill vidare erinra om att då för några veckor sedan här öfverlades om borttagande af sjukvårdsavgiften, anfördes deremot, bland annat, att kommunerna och landstingen hade så få och så små inkomster, af annat slag än dem, som utgingo genom utdebitering, att just på de skälen de personliga skatterna borde bibehållas.

I Utskottets förslag ser jag en början till afhjelpande af dessa missförhållanden, och då det, som landtkommunerna enligt detta förslag skulle få, icke blefve sådana obetydligheter, som man här velat framhålla, så skulle jag följaktligen önska framgång åt ett förslag, som går i samma riktning som Utskottets; men det är just för att vinna detta mål, som jag nu anser mig böra rösta för bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner först på godkännande af förevarande paragraf med den af Utskottet föreslagna lydelse och sedan derpå, att Kammaren, med afslag å Utskottets förslag i denna del, så vidt det skilde sig från motsvarande paragraf i Kongl. Maj:ts uti ämnet framlagda förslag, skulle godkänna ifrågasvarande paragraf med den lydelse Kongl. Maj:t föreslagit; och

*Förslag till
förordning
angående
vilkoren för
försäljning af
brännvin m. m.
(Forts.)*

förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

§§ 23—56 och slutmeningen.

Godkändes.

Rubriken.

Herr Ekenman, Victor: Jag ber att få fästa uppmärksamheten på att, då Utskottet i § 1 mom. 2 föreslagit att hvad i förordningen är stadgad om försäljningen af brännvin äfven skall gälla för sprit samt andra brända eller destillerade in- eller utländska spirituösa drycker äfvensom för drycker, hvilka äro dermed tillagade eller hålla en högre alkolhalt än 25 procent, medan i rubriken står "brännvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker", detta icke är fullt koncist uttryckt. Någon omredaktion af rubriken synes därför lämplig. En sådan kunde äfven ur en annan hänsyn påkallas. Det är nemligen knappt någon förordning, som så ofta kommer till användning, som denna om försäljning af brännvin. En så lång rubrik, som här föreslagits, är därför icke lämplig, och jag hade tänkt mig att rubriken blefve tillräcklig om man utbytte orden "andra brända eller destillerade spirituösa drycker" mot "dylika drycker". Jag vill dock ej här på göra yrkande, men är öfvertygad att, om denna rubrik blefve till Utskottet återremitterad, det nog skulle finna lämpliga korta uttryck. Jag skulle dock icke gjort denna framställning om derigenom något längre uppskof med förordningens antagande skulle vållas, men när Kamrarna stannat i olika beslut och en del paragrafer komma att återremitteras, tror jag icke att någon olägenhet skulle uppstå om Kammaren ville bifalla mitt härmed afgifna yrkande om återremiss af författningsförslaget rubrik.

Efter härmed slutad öfverläggning och sedan propositioner framstälts, först på rubrikens godkännande och vidare derpå att densamma skulle till Utskottet återförvisas, förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Utskottets i punkten gjorda hemställan.

Herr Vice Talmannen: Då några paragrafer i författningsförslaget blifvit återremitterade, tillåter jag mig hemställa, att äfven denna punkt måtte till Utskottet återremitteras.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, och Utskottets ifrågasvarande hemställan blef till detsamma återförvisad.

2 punkten.

Herr Vice Talmannen: Af samma anledning af hvilken jag yrkat återremiss vid föregående punkt får jag yrka återremiss äfven af den nu föredragna.

Efter härmed slutad öfverläggning blef ifrågavarande punkt återförvisad till Utskottet.

Herr Grefven och Talmannen yttrade att han ansåge sig böra fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att den omröstning enligt 65 § Riksdagsordningen, som vore utsatt till företagande vid Kamrarnes sammanträden under morgondagen komme att anställas genast efter det Kamrarne från plenum plenorum å Kongl. slottet återkommit till sina samlingsrum.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *Carlheim-Gyllensköld, Theodor*, under 14 dagar från den 16 i denna månad.

På framställning af Herr Grefven och Talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle sättas främst bland utskottsbetänkandena på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 9,8 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
